

TAGEKSPERTEN LÆGGER TEGL

Tag til de næste 100 år

Et tegltag har historiens vingesus over sig. Sådan har tage set ud i årtusinder, og sådan vil de nok også se ud i fremtiden. For tegltaget har en fantastisk holdbarhed, og lægger du det rigtigt, behøver du kun at gøre det én gang i dit liv. Se her hvordan.

Der er noget fascinerende ved at se en tømrer lægge et tegltag. Men før du overvejer for alvor, om du skal give dig i kast med så omfattende et projekt, skal du vide, nøjagtig hvordan det skal gøres.

Vi har derfor bedt Rene Koluda, som stort set ikke laver andet end at lægge tag, om at vise, hvordan han gør. Vi har bedt ham om at vise, hvordan hele taget lægges, idet vi kommer ind, efter at der er isoleret, og man skal til at lægge undertag.

Herefter følger vi hele arbejdsgangen, og vi går helt tæt på i både tekst og billeder dér, hvor vi ved, det er svært. Opklodsning af tagfod og nederste række tegl, fastgørelse af rygningen og afslutning i gavlene er ting, vi går i dybden med. Vi viser også, hvordan du rent faktisk binder teglene fast – og hvordan du skal holde på teglet, når du skal lirke det ind i en række mellem andre tegl. Det kan

være svært selv at regne ud, derfor viser vi det, så du slipper for en masse besvær.

Det holder i 100 år

Medmindre du efter dette vil nedsætte dig som tagdækker, kommer du formentlig ikke til at lægge så mange flere tage i dit liv – de plejer nemlig at holde i 100 år, så du bliver nok nødt til at flytte, hvis du vil prøve igen. Derfor er det også vigtigt, at du både vælger det rigtige tag til dit hus og lægger det med omhu.

Som det fremgår af artiklen, fik vi vejrproblemer undervejs. Vi skal derfor opfordre dig til, inden du går i gang, at have lejet presenninger, så du er i stand til at dække hele taget af i tilfælde af regn.

Gør Det Selv

SVÆRHEDSGRAD:

Du bør være en temmelig god håndværker, før du går i lag med et tegltag. Men du kan jo øve dig på et legethus, før du prøver på hjemmet. For det er ikke let.

TIDSFORBRUG:

Afhænger af antal hænder, der arbejder, og tagarealet.

PRIS:

Fra 150 til 300 kroner pr. m² afhængigt af tegltype og fabrikat. Priserne er inklusive undertag, lægter, lister og rygningsbeslag.

Se hvordan taget lægges fra bunden ►►►

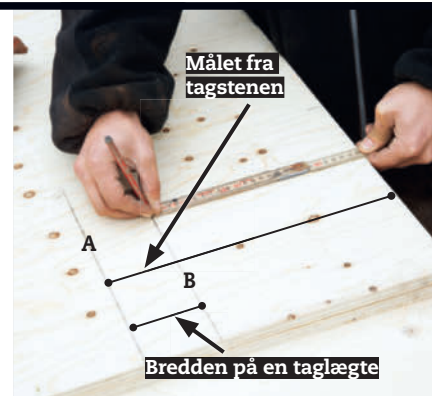
Løft tagfoden

Tagsten er lavet til at hvile oven på hinanden for at komme til at ligge lige. Det giver et problem med den nederste tagsten, der jo mangler noget at hvile på i bunden. Derfor bygger man en tagfod, der leder evt. vand væk fra undertaget og samtidig løfter den nederste tagsten.

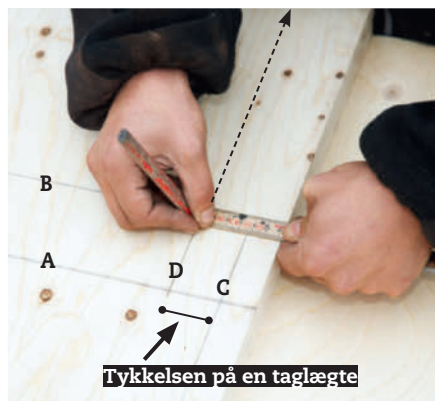
Tagfoden løftes af en smigskåret lægte, og det er faktisk ikke helt let at finde ud af, hvilken vinkel lægten skal skæres i. Hemmeligheden viser vi her – du tegner det hele på et stykke plade, mens du står nede på jorden – og når lægten er skåret i smig, passer vinklen bare perfekt.

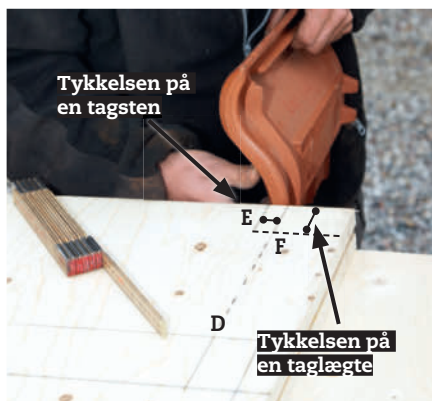
1 Start med at måle afstanden fra underkant af tagstenen til underkant af den knop, som teglet skal hvile på. Træk cirka 6 cm fra (det svarer til teglets udhæng over tagfoden).

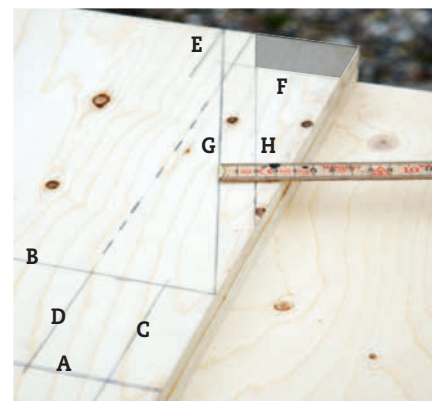
2 Afsæt målet, du lige fandt, på en plade således: Målet afsættes langs kanten, og en streg (A) slås vinkelret ind på pladen. Herefter slår du en streg (B) parallelt med den første i en afstand, der svarer til bredden på en taglægte.

3 Fortsæt med at afsætte mål. Først tykkelsen på dine klemister, her er det 25 mm. Slå en streg (C) 25 mm fra kanten. Slå derefter en streg (D) så langt inde, som din taglægte er tyk.

4 Afsæt tagstenens tykkelse (E) for enden af stregen (D). Tegn også tykkelsen på en taglægte (F) op i hjørnet. Det er den lægte, du om lidt skal skære i smig, du lige har tegnet.

5 Nu slår du to parallelle streger (G) og (H) som vist på tegningen. Det grå felt i hjørnet viser den profil, du skal save lægten til i. Overfør vinklen til din rundsav, og sav taglægten til på langs.

LOVE & REGLER

Før du vælger tegltag, skal du tjekke med kommunen, om du må lægge tegl i den farve og den glans, du ønsker. Visse kommuner er meget strikse og kan forlange taget pillet af, hvis det er fx sort, hvor de ikke ønsker det.

VIGTIGT

Pas på stilen. Selv om de tegl, du kan lide, er tilladt i din kommune, er det ikke sikkert, de passer til huset. Mange er kommet til at købe tegl, der ser for store ud til huset. Derfor bør du rådføre dig med en arkitekt, før du bestiller tegl.

6 Skru den tilpassede lægte på tagspærerne. Lægten skrues på så langt ude på spærerne som muligt. Nu kan tagfodspladerne komme på.

7 Skru tagfodspladerne fast. Brug 25 mm krydsfiner i 30 cm brede baner, og sav hak, så pladerne ikke rager over spærerne og danner samlingssted for kondensvand.

Tagfoden afsluttes

Når fodpladen er skruet fast, skal du sikre dig, at evt. vand, der lander på undertaget, faktisk kommer væk fra tagkonstruktionen og ikke ryger ned et sted mellem undertag og tagfod.

Det klarer du med en kombination af en vinkelformet aluminiumsskinne – et såkaldt fodblik – og Haloten, der er en fiberdug, som er tætnet med tjære. Sammen leder de vand fra undertaget ned i tagrenden – og selve monteringen viser vi her på siden.

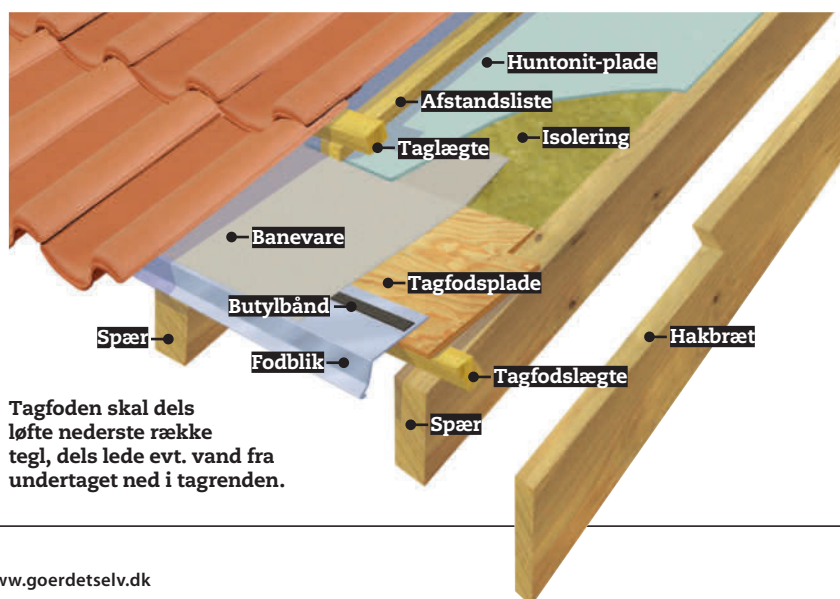
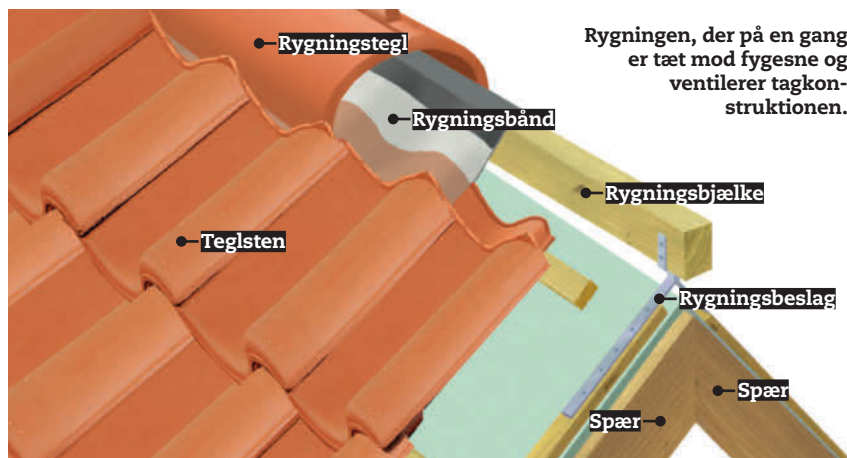
1 Søm fodblik på tagfodspladen med alusøm. Blikket skal trækkes så langt frem, at der er plads til at sætte et sternbræt og konsoljern til tagrende op senere. Her er det 45 mm fra kanten af tagfoden.

2 Rul butylbånd ud, og gør det fast. Butylbåndet, der er en klæbemasse, skal sørge for, at den såkaldte Haloten-fiberdug, der kommer på om lidt, slutter helt tæt.

Rygning og tagfod i overblik

Se på tegningerne herunder af hhv. rygningens og tagfodens opbygning, så får du lettere ved at forstå trinforklaringerne.

3 Fastgør Haloten-fiberdugen med hæfteklammer. Her er det såkaldte kødben uovertruffet, men du kan også bruge en hæftepistol. Klammerne skal ned i spærerne, ikke i tagfoden.

4 Fjern folien fra butylbåndet, så klæbemassen kommer fri. Tryk banen godt ned i massen, så holder det tæt i mange år. Butyl mister nemlig ikke klæbeevnen med årene.

Huntonit og lægter

Nu skal selve Huntonit-taget på. Huntonit er lavet af presset og imprægneret træfiber, der kan aflede udefrakommende vand og opsuge evt. indefrakommende fugt. Pladerne, der lapper ind over hinanden, leder evt. vand ned til tagfoden og via fodblikket ned i tagrenden.

Med denne type undertag får du en stabiliserende virkning på taget, fordi pladerne sømmes ligesom faste tagplader. Og imod hvad man kunne forvente, er denne form for undertag ikke dyrere end de såkaldte banevaretag, der jo skal monteres med foliestrammere, som koster 5-6 kroner pr. styk.

1 Læg den første Huntonit-plade op, så den flugter med enden af taget, og stød den ned til tagfoden. Ret til, så pladen ligger lige, og fikser den med et par søm.

2 Læg næste plade på med 10-15 cm overlæg, og giv den et par søm, så den ikke skrider for dig. Sømmene skal ned i de underliggende spær.

3 Nu skal du sømme afstandslister på gennem Huntonit-pladerne og ned i spærerne, så pladerne bliver holdt fast. Afstandslisterne følger spærerne og giver ventilation mellem tag og undertag.

4 Slå et par taglægter på. Lægterne behøver du ikke at sætte nøjagtigt på i første omgang, de er kun trædelægter, som gør det let at komme op og lægge de næste Huntonit-plader på.

5 Læg næste række plader, og gør dem fast til den underliggende række med Huntonit-beslagene. De giver et overlæg på ca. 10 cm og forhindrer, at pladerne klapper i vinden, og at evt. fygesne kan komme ind under dem.

Afsætning af lægter

Når du køber tegl, får du samtidig en anvisning på, med hvilken afstand dine taglægter skal monteres. Teglene er udført, så de kan skubbes lidt sammen eller trækkes lidt fra hinanden, så du kan få dem til at gå op. Forhåbentlig uden at skulle til at skære i teglene. Første taglægte skal placeres, så nederste tegl når 5-6 cm ud over fodblikket, så vandet kan rende fra teglet ned i tagrenden.

Brug kridtsnor, når du skal markere lægternes placering. Så skal du kun måle ude i siderne.

Nederste lægte placeres først.

Kridtsnoren markerer lægteplacering på alle afstandslister på en gang.

6 Slå nu de rigtige lægter på, når du har mærket op til dem. Den anvendte tagsten kræver en lægteafstand på 332 mm (med en maksimal afvigelse på 10 mm). Lægteafstanden får du oplyst af teglstensleverandøren.

Vejret fik lov at bestemme ...

Det er ikke alt, der går, som man planlægger, og vores fotograf måtte opgive at tage billeder af, hvordan selve teglene blev lagt på det undertag, vi har vist i artiklen. Det regnede og regnede simpelthen så meget, at fotografering var umuligt.

Heldigvis havde Rene Koluda råd for det; han byggede et modeltag med 45° hældning inde i sin lagerhal, og der fik vi fine forhold at fotografere under. På modeltaget viser vi alt det, vi gerne ville have vist på det "rigtige" tag, så bare følg med. Nu skal der lægges tag.

Et komplet tag med 45° hældning bygget op indendørs.

TIPS

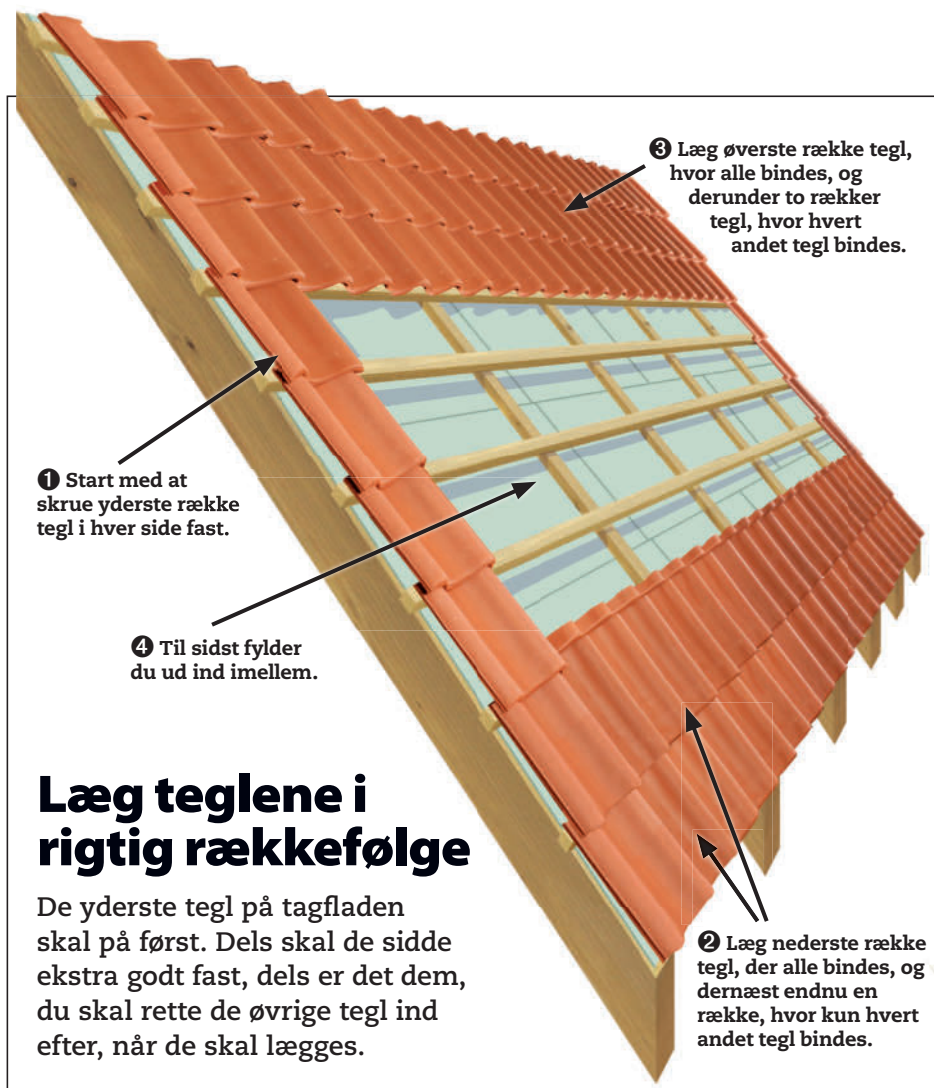
Læg teglene op i stakke. De meget bølgede Nibra H14-tegl, vi bruger her, kan ligge "sidelæns" 4 og 4 i stakke på lægterne. Husk at lægge dem på afstandslisterne, så de ikke skader undertaget.

TIPS

Du kan også hæve teglene. Hvis du bruger mere flade tegl, fx vingetegl, kan de ikke ligge sidelæns. Så må du rejse et af teglene på højkant og lægge de andre ovenpå som vist her. Det ser meget professionelt ud.

Læg teglene

Taglægning har en stor fordel – man kan virkelig se, der sker noget. Og det sjoveste kommer, når teglene bliver lagt på. Dog er det ret hårdt arbejde at få bakset teglene op på taget, så overvej, om du ikke skulle få en vognmand med en kran til at løfte dem op til jer.

Sideteglene skal forbores og skrues fast, og det er ikke let at bore i dem. En slagboremaskine og diamantbor til klinker er nødvendigt udstyr. Borene bliver hurtigt slidt, så køb nogle stykker. Og stå så nede på jorden, når du borer!

3 De yderste rækker tegl lægges først. De lodrette rækker tegl langs vindskederne skrues fast, så du er helt sikker på, at de bliver siddende. Her er jo ingen "naboer", der kan holde fast.

TIPS

Vær flere om arbejdet. Når du skal lægge et tag, skal du alliere dig med nogle hjælpere, så der hele tiden er nogen, der løfter tegl op, mens nogen lægger tegl og binder til. Og er taget stort nok, kan én lægge rygning, mens en anden sørger for siderne og de nederste rækker tegl.

WWW

Læs mere på nettet. De tegl, vi lægger her, hedder Nibra H14 og er leveret af firmaet Profile. Du kan læse mere om dette tegl og se flere anvisninger på www.profile.dk.

1 Start med rygningsbjælken.

En lægte skrues fast på langs af rygningen med særlige rygningsbeslag, der fastgøres ned på afstandslisterne på begge sider af taget. Herefter kan øverste taglægte sættes på.

2 Monter et fuglegitter.

For at undgå småfugle, blade og fygesne er det en god idé at montere et fuglegitter. Det skal sidde så langt oppe, at teglet ikke hviler på det, men på fodblikket. Her er det 5-6 cm.

4 Hvert andet tegl skal bindes fast inde på selve tagfladen, men tegl i nederste og øverste række samt alle tegl rundt om vinduer og inddækninger bindes alle sammen.

5 Fortsæt med at lægge tegl.

Når den yderste række i hver side er lagt, lægges de to nederste rækker og de tre øverste, før der fyldes ud imellem. På den måde kan du sikre dig, at tagfladen dækkes jævnt.

6 Teglene vippes ind på plads. Hold teglet som vist, så får du let lirket det ind i falsen på de allerede lagte tegl.

7 Når der ligger tegl ovenfor, skal du lige løfte dem lidt som vist på billedet, før du skubber det næste tegl på plads. Lidt øvelse skal der til – men der er jo også mange tegl.

Hakbræt

Når selve tagfladerne er lagt, mangler afslutningen ude i siderne. Du kan vælge den lette, nemlig at lægge såkaldte vindskedetegl, som er tegl, der går helt ud over kanten af taget og leder vandet væk fra vindsmeden indenunder.

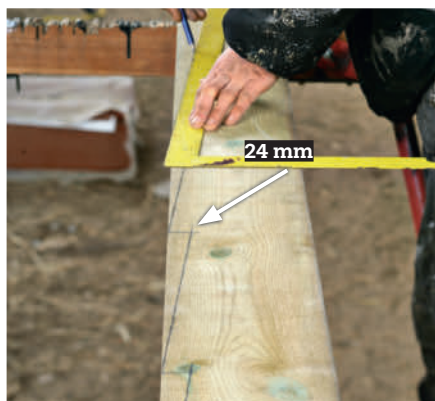
Synes du, den løsning ser lidt klodset ud, kan du gøre, som vi viser her, og lade vindsmeden gå helt op til teglene – du skal lave et såkaldt hakbræt. Det giver næsten sig selv, at det er et bræt med hak i, og når de er udført korrekt, slutter tegl og vindskede helt sammen på smukkeste vis. Se bare her.

1 Start med at tegne op. Skru vindskedebrættet op, så det går helt op til teglene som vist, og sæt mærker, hvor hvert enkelt tegl slutter.

2 Mål, hvor dybe hakkene skal være. Her er det 24 mm, men tjek lige de andre tegl også, så du er sikker på, at dine hak bliver nøjagtige.

3 Tegn hakkene op. Tag vindsmeden ned på jorden, og streg hakkene op nøjagtigt. Hvert hak er 24 mm og går på skrå fra afmærkning til afmærkning.

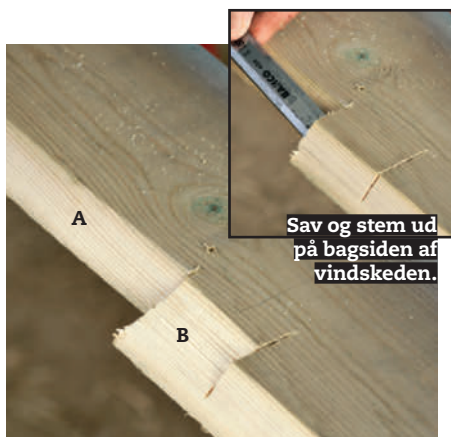
4 Skær hakkene ud. Stil stiksaven til et smig på 45° (så vindsmeden ikke støder på teglet længere inde), og sav alle hakkene ud.

5 Nogle typer tegl kan drille. De har, som du kan se her, en ekstra "knast" lidt længere inde. Den er du nødt til at gøre plads til, hvis du skal have vindsmeden helt op på plads. Tegn knasten op på vindsmeden.

MATERIALER

Tegl suger vand. Der er stor forskel på kvaliteten af tegl. Nogle af de billige suger meget vand og er længe om at tørre. Det giver risiko for frostsprængninger, derfor råder vi dig til at købe tegl, som ikke suger.

6 Sådan skal hakbrættet se ud fra bagsiden. Du kan se det skrå hak (A) og udstemningen til knasten (B). Nu skal det bare monteres.

7 Det passer på en prik. Hakbrættet løftes op og skubbes ned på plads, før det skrues fast. Hvis det skal males, er det smart at gøre det, inden du skruer det fast.

Rygning

Når sidetegl og de tre øverste rækker tegl er på plads, skal du lægge rygningstegl. Det skal du gøre nu, mens du kan nå og stadig stå sikkert på taglæggerne i stedet for at skulle hænge på taget i en sele.

Rygningsbjælken er allerede lagt, nu skal der blot en inddækning til, som dels kan sørge for topventilation af taget, dels holde evt. fygesne ude. Det klares med et rygningsbånd, der er fastgjort med klammer i toppen og tætnet med butyl langs toppen af øverste række tegl.

Når det sidder, er det blot at fastgøre rygningsteglene.

1 Start med at klamme rygningsbåndet fast, mens du ruller det ud. Brug en hæftepistol eller en hæftehammer som her (det kaldes et kødben af håndværkerne).

2 Fjern bagsidefolien, og tryk butylbåndet fast mod toppen af øverste række tegl.

3 Sørg for at lukke helt af ved at trykke båndet godt fast ned mod teglene. Nogle tegl har en fals i toppen, andre er helt glatte, men metoden er den samme.

Første rygningsbeslag skrues både fast i rygningslægten og i slutteglet.

4 Læg det yderste rygningstegl på, og skru det fast gennem rygningsbeslaget. Gør også beslaget fast i rygningslægten, før du lægger de øvrige rygningstegl på og gør dem fast med beslag.

Det er ikke sikkert, rygningsteglene går op med bredden på dit tag. Derfor kan rygningsbeslagene justeres 3-4 cm; det skulle være nok til at få det til at gå op, hvis bare taget ikke er mindre end 650 cm, der svarer til 14-15 rygningstegl.